

vergadering **C339**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 29 juni 2022

Vlaams
Parlement

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de innovatiemogelijkheden voor een bijna emissievrije landbouw – 3446 (2021-2022)	3
VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de ambities van de Vlaamse biosector voor de farm-to-forkstrategie – 3451 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de resultaten van het Biorapport 2021 en de toekomst van de biologische landbouw – 3473 (2021-2022)	8
VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de reductie van stikstof door het gebruik van zeoliet – 3467 (2021-2022)	16
VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de regeling van de reductie van pesticiden – 3470 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de reductie van het gebruik van pesticiden – 3480 (2021-2022)	21

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de innovatiemogelijkheden voor een bijna emissievrije landbouw – 3446 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Hoe kan het ook anders, een vraag over stikstof, of toch het dossier over stikstof.

Ik moet zeggen dat ik gecharmeerd was door uw interview in Trends van 16 juni, toen ik de titel zag "Met innovatie kun je naar een landbouw gaan die bijna niets uitstoot." Ik was daar erg door gecharmeerd, omdat ik dacht: eindelijk iemand die erkent dat nieuwe technologieën en technieken ervoor kunnen zorgen dat er minder stikstofemissie en -depositie is, en dat het niet nodig is om bedrijven te sluiten, hen rechtsonzekerheid te geven of hen gewoon te straffen, naast nog een aantal andere zaken die in het stikstofakkoord staan.

Het probleem met innovatie is natuurlijk dat de nieuwe technieken moeten worden erkend en zoals u weet, is er momenteel nog altijd geen wetenschappelijk comité. Er bestond er nochtans een, maar dat heeft jaren stilgelegen. In een volgende vraag zal ik een voorbeeld geven van technieken die al vier jaar op tafel liggen, maar waarmee niets wordt gedaan. We hebben het debat gehad in de plenaire en de Raad van State moet zich er ook nog over uitspreken, maar sowieso is dat wetenschappelijke comité er nog niet. Ik vind het heel belangrijk dat het er komt en er inderdaad rekening wordt gehouden met nieuwe technieken.

Ik heb het al een paar keer gezegd en eigenlijk moet ik het niet herhalen in deze commissie, maar men heeft voor het bepalen van de rode, donkeroranje, oranje en groene bedrijven het referentiejaar 2015 genomen. In de tussentijd zijn we echter 7 jaar verder en hebben heel wat bedrijven inspanningen gedaan om de reductie van stikstof te bewerkstelligen. Daar wordt allemaal geen rekening mee gehouden.

Mijn vragen zijn dus de volgende.

Minister, wat is uw concrete standpunt? Volgt u ons in het onmiskenbare belang van de wetenschap en innovatie voor de toekomst van de Vlaamse landbouw?

Zult u ook ingaan op het standpunt om het wetenschappelijke comité om stikstof-reducerende technieken te onderzoeken en te erkennen, onmiddellijk opnieuw samen te stellen? Zo niet, waarom niet? Het comité heeft al bestaan, zoals ik daarnet heb gezegd, maar de decretale basis is daarvoor nog niet gelegd.

Hoe kadert u uw uitspraak in Trends in het feit dat het stikstofakkoord helemaal of bijna niet inzet op innovatie en wetenschap, maar hoofdzakelijk op de afbouw van de Vlaamse landbouw?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik denk dat het duidelijk is dat het stikstofakkoord niet stelt dat de afbouw van de Vlaamse landbouw het doel op zich is, maar wel de vermindering van emissies, in het bijzonder in de speciale beschermingszones. Dat is het doel, niet de afbouw van de veestapel op zich, maar het verminderen van de stikstofemissies in de Europese speciale beschermingszones. Dat zal forse inspanningen vragen van al onze landbouwers, maar we zullen hen daarbij uiteraard ondersteunen, net om onze landbouw in Vlaanderen de duurzame toekomst te geven die

wij absoluut onderschrijven. Wij vinden dat de Vlaamse land- en tuinbouw absoluut nodig is en heel performant en duurzaam moet zijn.

Bij het bereiken van de doelstellingen van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) spelen innovatie en technologie een essentiële rol, daar ben ik van overtuigd. Vandaag bestaan er al heel wat technieken die de emissies van ammoniak, en tegelijkertijd vaak ook de geur, drastisch verminderen. Denk daarbij niet alleen aan luchtwassers, maar ook aan andere stalsystemen en voeder- en managementmaatregelen. Sommige van die systemen halen op vandaag zelfs een reductiepercentage van meer dan 90 procent.

Net zoals in tal van andere sectoren zal innovatie ook in de landbouw een belangrijke rol blijven spelen in de oplossing van het grote milieuvraagstuk, dat is mijn overtuiging. Op dat vlak staat de sector ook niet stil. Met de regelmaat van de klok verschijnen er nieuwe technieken die erg beloftevol zijn als het gaat om het terugdringen van ammoniak, maar ook van andere emissies.

Voor de ontwikkeling van meer brongerichte maatregelen lijkt in dit opzicht waardevol. Een voorbeeld dat daarbij kan worden genoemd, is het zo snel mogelijk scheiden van de urine- en de vaste mestfracties, met een gesloten opslag of afvoer met verdere verwerking en valorisatie. Daardoor wordt het emissieoppervlak beperkt en wordt de emissieduur ingekort. Zo worden uiteindelijk alle gasvormige emissies voorkomen, inclusief broeikasgassen en geurcomponenten.

Wetende dat er niet alleen in Vlaanderen, maar ook in het buitenland nog heel wat gebeurt op het vlak van de ontwikkeling van nieuwe technieken, mogen we op de langere termijn dus best wel ambitieus zijn. Vele zaken leken immers nog onmogelijk tot op het moment waarop ze werden gerealiseerd.

Daarom is er ook een grote urgentie om het Wetenschappelijk Comité Luchtemissies Veeteelt op te richten, waar trouwens – naar ik begrepen heb – binnen deze commissie ook een groot draagvlak voor was en is. Door collega's Wilfried Vandaele, Tinne Rombouts, Steven Coenegrachts, Arnout Coel, Bart Dochy en Freya Perdaens werd op 18 mei ook een voorstel van decreet ingediend, dat op 25 mei in de plenaire vergadering is behandeld, zoals u weet, collega. U hebt zelfs amendementen met betrekking tot het betrokken artikel ingediend en u was ook mede-indiener van een voorstel van resolutie waarin de Vlaamse Regering werd verzocht meteen de wetenschappelijke commissie opnieuw samen te stellen en te heractiveren. Dat is een resolutie die eveneens nog in behandeling is, zo heb ik begrepen.

Voor de wetenschappelijke commissie ontbrak een solide juridische basis, waardoor het decreetaal initiatief noodzakelijk is. Dat in het parlement – onder meer ook door uw fractie – werd gevraagd om het voorstel aan de Raad van State voor te leggen, moeten we uiteraard respecteren. Ik hoop echter dat, na het verkrijgen van het advies van de Raad van State, de behandeling ervan zo snel mogelijk kan worden voortgezet, omdat we er, denk ik, allebei van overtuigd zijn dat het wetenschappelijke comité zo snel mogelijk zijn werk moet kunnen hervatten. Het belang van nieuwe technieken kan immers niet voldoende worden benadrukt, wat mij betreft, en zij spelen daar natuurlijk een sleutelrol in. De rol van dat comité is inderdaad op dat vlak eigenlijk van levensbelang te noemen. Dat komt de daardoor gerealiseerde emissiereducties en de robuustheid van de vergunningverlening ten goede. Voor de concrete uitrol van het wetenschappelijk comité moet ik uiteraard verwijzen naar mijn collega Demir, die daarvoor alle bevoegdheid heeft.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister, ik denk dat het natuurlijk de bedoeling is van iedereen hier om tot een vermindering te komen van de stikstofuitstoot, maar ik heb de indruk dat bij sommigen toch wel de afbouw van de veestapel

vooropstaat. Dat leeft bij de publieke opinie en dat leeft bij de landbouwers. Laten we hopen dat de boerenprotesten in Nederland niet naar hier overwaaien. Ook daar heeft men stellig de indruk dat men er vooral op uit is om de veestapel af te bouwen en eigenlijk de landbouw an sich toch sterk te verminderen.

Ik heb ook de indruk dat sommige leden van deze Vlaamse Regering, om ze niet bij naam te noemen, eigenlijk niets doen met al deze nieuwe technologieën. U verwijst er naar een die al bestaat: een koeientoilet, stel je voor, om inderdaad de vaste mest te scheiden van de urine, waardoor er minder emissie is. Ik heb daarover aan minister Demir een schriftelijke vraag gesteld.

Ik blijf erbij dat het niet kan dat dit akkoord, dat volgens mij op losse schroeven staat en geen enkele juridische basis heeft, als referentiejaar 2015 neemt en geen rekening houdt met wat gebeurd is in de afgelopen zeven jaar. In het interview in Trends staat dat u het er ook mee eens bent dat heel wat bedrijven in die zeven jaar zware financiële inspanningen gedaan hebben, om inderdaad via nieuwe technieken die emissie te verminderen. Daar wordt allemaal geen rekening mee gehouden.

Er worden van die debatten gehouden over een chemiebedrijf in de haven van Antwerpen, om Ineos niet bij naam te noemen, dat wel een vergunning krijgt omdat de stikstofuitstoot niet groter is dan die van een megastal. Maar in de pers stond de laatste dagen meermaals het bericht dat Ineos zich heeft gesplitst in verschillende bedrijven, waardoor de impactscore natuurlijk lager komt te liggen, terwijl dit voor landbouwbedrijven niet kan. Om maar te zeggen welke non-argumenten er soms gebruikt worden om de landbouw in de hoek te zetten.

Vorige week was de laatste dag om bezwaren in te dienen, en ik dacht dat het er heel wat waren. Ik weet dat er bijvoorbeeld in West-Vlaanderen meer dan drieduizend bezwaren zijn ingediend. Ik veronderstel dat dat wordt ingediend bij de minister van Binnenlandse Zaken. Ik weet eigenlijk niet aan wie die bezwaren worden overhandigd. Misschien weet u hoeveel bezwaren al zijn ingediend en wat de verdere procedure is. Ik weet dat de administratie die bezwaren zal bekijken, en dat dan, afhankelijk van die bezwaren, het akkoord zal worden aangepast. Maar tot mijn verbazing werd er vorige week vrijdag op de ministerraad een voorafname gedaan op het stikstofakkoord: er wordt 200 miljoen euro voorzien voor de afbouw van de varkensstapel. Je zou kunnen zeggen dat dat al het in de PAS stond, maar ik dacht dat de PAS en het stikstofakkoord één en ondeelbaar zijn.

Ik begrijp niet hoe er nu al, zonder dat er eigenlijk een decretale en juridische basis is, bepaalde beslissingen genomen kunnen worden. En dan heb ik nog een opmerking over iets waar ik veel over gelezen heb de laatste tijd. Het is zo dat er in Nederland en in België, twee landen met een kleine oppervlakte, een intensieve veeteelt is. Maar in andere Europese landen, en u kunt dat ontkennen of bevestigen, is er eigenlijk weinig of geen sprake van een stikstofbeleid, worden er andere cijfers gebruikt en wordt de impactscore anders berekend. We hebben het in deze commissie altijd over een gelijk speelveld, voor iedereen. Maar ik heb de indruk dat, wat het stikstofdossier betreft, er helemaal geen gelijk speelveld is tussen de verschillende Europese landen. Dit zijn mijn opmerkingen en bezwaren.

Bart Dochy (cd&v): Collega Sintobin, u weet dat ik veel respect heb voor uw engagement, ook voor de landbouwsector. Maar ik ben toch wel een beetje verrast door uw vraagstelling hier vandaag. De minister heeft daarnet ook verwezen naar het feit dat er in het parlement op 18 mei, de dag dat jullie het voorstel van resolutie ingediend hadden om het Wetenschappelijk Comité Luchtemissies Veeteelt (WeComVe) op te richten, een voorstel van decreet door de meerderheidsfracties ingediend werd. Die is in de plenaire vergadering behandeld op 25 mei, en het is 'dankzij' de stemmen van uw fractie – en ik neem aan dat de maskers dan wel wat afgevallen zijn – dat er een verdragingsmaneuver is uitgevoerd, namelijk het advies bij de Raad van State.

Wij moeten vanaf 25 mei een maand wachten om dat advies te hebben en om dit dan eventueel opnieuw in de plenaire vergadering te kunnen brengen. Had u toen consequent gestemd, zoals u hier altijd beweert te doen, namelijk in het voordeel van onze landbouwsector, dan was die WeComVe misschien al opgericht. Met dank aan uw fractie hebben wij hier eigenlijk wel een vertraging. Daarnaast zijn ook de verzekering voor het behoud van de nutriëntenemissierechten (NER), ook wanneer er tijdelijke verminderingen zijn, en de decretale verlenging van vergunning voor diegene waarvan de vergunning vervalt, in dat decreet opgenomen. Dat zijn ook heel belangrijke dingen in het kader van de rechtszekerheid voor deze bedrijven.

Jullie hadden kunnen meestemmen met de meerderheid om dat advies bij de Raad van State niet in te winnen, en dan was er vandaag een veel grotere rechtszekerheid voor onze landbouwers geweest. Ik betreur dat een beetje, maar ik doe geen afbreuk, collega Sintobin, aan uw persoonlijk engagement. Maar het geeft toch wel aan dat uw partij in dezen toch wel een wolf in schapevacht is.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Ik wil in eerste instantie reageren op uw tussenkomst, voorzitter. Wij hebben ook dat advies gevraagd. We hebben dat niet met veel goesting gedaan want u hebt hier wekenlang in de commissie aangekondigd dat er een decreet zou komen. Wekenlang hebt u gezegd dat u ermee bezig was. Ik denk dat in deze commissie elke fractie bereid was om een dergelijk decreet of voorstel te maken. Waarom hebt u dat hier niet voorgelegd? Waarom hebt u dat niet sneller gedaan? U komt dan tijdens de plenaire vergadering met een voorstel. Dat is de reden waarom wij hebben gezegd dat we het een beetje beu zijn om ineens voorstellen te krijgen die wekenlang worden aangekondigd, die eigenlijk klaarliggen maar waar wij niet bij worden betrokken, hoewel wij, ook vanuit de oppositie, 100 procent akkoord waren om dit te steunen. Ik begrijp voor een stuk uw houding maar ik vind ze niet correct.

Wat de vragen en de tussenkomst van collega Sintobin betreft, zien we hoe de manier waarop de landbouworganisaties en landbouwers reageren, ook in Nederland, escaleert. Ik denk dat niemand er belang bij heeft dat we onze boeren voorliegen, dat we hen voorhouden dat een aanpassing, bijsturing of transitie binnen de veehouderij niet nodig zou zijn. Ik denk dat we daar niemand een dienst mee bewijzen. We moeten de mensen op dat vlak geen blaasjes wijsmaken. We moeten eigenlijk met hen op pad gaan en zoeken naar mogelijkheden en oplossingen voor de toekomst.

In het stikstofakkoord is voorzien in een afbouw, een uitstapmogelijkheid moet ik eigenlijk zeggen, voor de varkensboeren. Collega Sintobin, dat is gebeurd op vraag van de sector. De sector is hier geweest, de landbouworganisaties zijn hier geweest en hebben ons gevraagd of we een dergelijke regeling kunnen opnemen, precies omdat er een grote crisis was en nog altijd is binnen de sector inzake rendement. Als die vraag vanuit de sector komt, vind ik dat we daarop kunnen ingaan en dat is ook gebeurd. Ik begrijp dan ook niet goed dat u daar nu zo aan tilt.

Ik denk trouwens dat de meeste, misschien zelfs alle experts die dit dossier bekijken, ervan overtuigd zijn dat een combinatie nodig zal zijn van twee zaken: innovatie en hervorming van de sector, en dat betekent voor een stukje en op een bepaalde manier de afbouw van die sector. Minister, ziet u dat ook nog altijd zo? Want uw uitspraak over innovatie zou de indruk kunnen wekken dat we het enkel met innovatie kunnen oplossen. Staat u nog altijd achter de principes of de uitgangspunten van het stikstofakkoord, waarbij ervan wordt uitgegaan dat het een combinatie zal zijn van enerzijds innovatie en anderzijds hervorming van de sector, wat een afbouw betekent, zeker wat de varkenssector betreft?

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Collega's, ik meende in het begin dat de vraagstelling en de opmerking toch duidelijk was. Ik wil toch nog even reageren rond het verhaal van de varkensuitkoopregeling. Ik wil de minister hartelijk danken voor het engagement en de uitwerking. Het klopt dat de sector de vraag heeft neergelegd om de mogelijkheid van een uitkoopregeling te voorzien. Het stoort me wel een beetje dat er niet bij wordt gezegd dat er tegelijk op gerekend wordt dat er voor de blijvers een verrekening zou gebeuren voor de inspanningen. Het was toen een historische zitting. Iedereen was het er hierover eens. Ik reken er dan ook op dat we alle vragen goed gehoord hebben. En dat met andere woorden ook die vraag ter harte wordt genomen in de verdere besprekingen en de uitwerking.

Als tweede punt wil ik benadrukken dat ik hoop dat de vraag en de drang naar het WeComVe, die collega Dochy hier heeft geduid, ertoe leidt dat die zo snel mogelijk kan worden opgestart. Zo kan de innovatie die de land- en tuinbouwsector rijk is, en die we moeten koesteren zoals we dat met alle andere sectoren doen en die zelfs internationaal wordt gekoesterd en geroemd, vooruitgang boeken en de stilstand doen stoppen.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel voor de bijkomende vragen en de belangrijke aanvullingen.

Op de eerste plaats, collega Sintobin, moeten we erop wijzen dat er sinds 2015 door heel wat landbouwbedrijven inspanningen zijn geleverd. Daar wordt wel degelijk rekening mee gehouden. Wat uw praktische vraag naar de bezwaren betreft, weet u dat op vraag van het Departement Omgeving de driehonderd Vlaamse steden en gemeenten gevraagd zijn om het openbaar onderzoek te organiseren. Dat was hun taak. Het openbaar onderzoek is afgesloten op 18 juni 2022. Men wacht nu op de bezwaren. Ze hebben een redelijke termijn gekregen – ik dacht tot 1 juli 2022 – om die weer over te maken aan het Departement Omgeving. Ik heb geen zicht op de aantallen van de bezwaren. Het zullen er natuurlijk wel een heel aantal zijn in Vlaanderen. Die zullen dus worden overgemaakt aan het departement. Ze zullen daar allemaal moeten worden behandeld, zodanig dat die in het najaar de basis kunnen vormen voor het finale overleg.

Wat de opkoopregeling betreft: het werd al door de collega's gezegd, het is geen voorafname. Het is tot stand gekomen hier in de commissie waar ik zelf nog bij was destijds, op vraag van de sector. Het ging schouder aan schouder. Het is niet gemakkelijk, maar het is wel degelijk een vraag van de sector.

Collega Rombouts, ik wil meteen ook antwoorden op uw bezorgdheid. Het is inderdaad belangrijk om maximaal rekening te houden met de inspanningen die door de zeer zwaar getroffen sector worden geleverd. Ik ben het met u eens dat we samen moeten bewaken dat er zoveel mogelijk een gelijk speelveld is. Maar ik heb de voorbije weken ook al vaak geduid dat Vlaanderen een zakdoek groot is en dat we op die kleine ruimte heel veel zaken willen combineren. De stikstofdichtheid per hectare is hier, na Nederland, het grootst. Dat is de realiteit waarmee we worden geconfronteerd. Voor zover ik de gesprekken met de landbouwsector heb gevoerd de voorbije weken – en u hebt ze daar voordien ook heel duidelijk over gehoord – zijn zij zich daarvan bewust. Ze willen samen met ons ook grote inspanningen leveren om de nodige reducties te realiseren. De weg daarnaartoe is voorwerp van verder overleg, nadat wij al die bezwaren hebben kunnen inzien om te kijken of op basis daarvan bijsturingen nodig zijn.

Collega Steenwegen, inderdaad, de basis van de vraag van de heer Sintobin waren uitspraken van mezelf in het artikel van Trends. Ik denk dat u dat ook hebt gelezen. Ik verwijs daarin heel duidelijk naar de transitie, de transitieperiode van jaren die we nu samen zullen moeten doormaken. Ik geloof dat innovatie daarbij een heel

belangrijk antwoord zal zijn, een antwoord naast de andere. Ik denk dat er nog meer nodig zal zijn dan zuiver een vernieuwing op vlak van technieken. Maar ik geloof dat het een niet onbelangrijk onderdeel zal zijn voor bepaalde delen binnen de sector, naar staltechnieken toe bijvoorbeeld. Ik geloof dat er technieken zijn die reducties tot het absolute minimum kunnen gaan herleiden. Maar daarnaast zullen nog andere zaken nodig zijn, zoals nieuwe verdienmodellen, differentiatie in de sector en noem maar op. Er zijn zoveel voorbeelden te noemen. Ik onderstreep wel het belang van en mijn geloof in innovatie en technieken die cruciaal gaan zijn in het bieden van antwoorden op de reductie die noodzakelijk is in Vlaanderen.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Voorzitter, ik wil beginnen met uw opmerking. Men heeft me al veel namen gegeven maar het is de eerste keer dat men me een wolf in schapenvacht noemt.

Ik ben het niet vaak eens met collega Steenwegen maar hij heeft natuurlijk gelijk. Wanneer jullie veel vroeger dan de plenaire zitting – ik ben de datum vergeten – met een decreet waren gekomen over het wetenschappelijk comité, dan was dit wetenschappelijk comité wellicht nu al aan de slag. Er is trouwens nog zoiets. In het stikstofakkoord staat ook dat er een socio-economische impactstudie moet worden gemaakt. Ik heb die vraag tijdens de plenaire zitting aan minister-president Jambon gesteld maar hij antwoordde dat dat niet zou gebeuren omdat dat te moeilijk is. Er wordt over zowat alles een studie gemaakt maar een socio-economische impactstudie die ook wordt gevraagd door de voorzitter van de grootste landbouworganisatie, komt er niet. U weet toch allemaal dat met het stikstofakkoord een aantal tienduizenden arbeidsplaatsen op het spel staan. Ook daar gaat de meerderheid in de fout. En dan komt u mij verwijten dat wij verdragingsmanoeuvres zouden doen. Dat was trouwens niet op aangeven van mij, ik ben tot op heden geen fractieleider, misschien tijdens de volgende legislatuur, maar dan zal ik niet meedoen aan dergelijke verdragingsmanoeuvres.

Minister, ik dank u voor het antwoord. Ik denk dat het nu wachten is op de analyse van de bezwaren. Ik weet dat u niet meer kunt antwoorden maar misschien kan de voorzitter dat wel. Ik weet eigenlijk niet hoeveel tijd men heeft om al die bezwaren te analyseren en wat dan de verdere gang van deze procedure is. We kunnen het daar misschien in de wandelgangen eens over hebben, want we blijven toch vrienden, voorzitter?

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de ambities van de Vlaamse biosector voor de farm-to-forkstrategie – 3451 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de resultaten van het Biorapport 2021 en de toekomst van de biologische landbouw – 3473 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Voorzitter, minister, eind 2021 bedroeg de totale bio-opervlakte in Vlaanderen 9823 hectare, aldus cijfers van Statbel die het Departement Landbouw en Visserij bundelde in het biorapport. 2427 hectare is areaal in

omschakeling, 7395 hectare is volledig biologisch. Het bioareaal maakt hiermee 1,6 procent uit van het totale Vlaamse landbouwareaal, dat 624.727 hectare groot is volgens de landbouwtelling van 2020.

De Europese Commissie heeft in haar farm-to-forkstrategie de doelstelling om 25 procent van het Europese areaal tegen 2030 te exploiteren als biologisch. BioForum, Boerenbond en het Algemeen Boerensyndicaat (ABS) stellen dat deze algemene doelstelling geen rekening houdt met de specifieke omstandigheden en eigenheid van de landbouwsector in de individuele lidstaten. Ze werkten daarom een gezamenlijk actieplan uit waarin ze vijf maatregelen voorstellen.

Een van die maatregelen is dat men het bioareaal laat groeien tot 5 procent, dat is 30.000 hectare in 2030. Een geforceerde groei tot 25 procent zou verstoringen werken op de prijsvorming en het bedrijfsrendement. Een andere maatregel is een groei in het volume bioconsumptie naar 5 procent van de totale consumptie.

Minister, hebt u kennisgenomen van het actieplan van BioForum, Boerenbond en het ABS?

Wat is uw visie op de ambities van de Europese farm-to-forkstrategie?

Hoe wilt u de consumptie van biologische producten beïnvloeden en welke ambities hebt u daarbij?

Wat is de stand van zaken van het nieuw strategisch plan bio 2023-2027?

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Voorzitter, minister, ik zal niet alle cijfers uit mijn inleiding herhalen. U hebt ze kunnen lezen en de collega is er ook al kort op ingaan.

Samengevat zien we in het Bio-rapport 2021 dat de biologische landbouw traag maar gestaag zijn groeipad verderzet. Het is weliswaar een bescheiden groei waarbij er wat verschillen zijn naargelang de provincies, maar algemeen gaat het lichtjes vooruit.

Het is vooral de vraagzijde die belangrijk is om de groei te bestendigen. In die zin is het enigszins hoopgevend dat gezinnen met een kwetsbare sociaaleconomische achtergrond hun bio-aandeel de voorbije zes jaar hebben verdubbeld en een inhaalbeweging inzetten. Dat geeft enigszins aan dat de democratisering van bio zich doorzet, we zijn stilaan af van het idee dat dit te duur is en enkel voor de happy few.

In de marge van de voorstelling van deze cijfers maakten Boerenbond, het ABS en BioForum van de gelegenheid gebruik om hun gezamenlijke visie op het volgende strategisch plan bio uiteen te zetten. De collega heeft de vijf doelstellingen al toegelicht, ik zal ze hier niet herhalen. Al die maatregelen samen zouden volgens de partners meer op maat van Vlaanderen zijn en moeten ervoor zorgen dat de primaire sector niet zal lijden onder een te geforceerde groei van de bioproductie.

Minister, hoe evalueert u deze cijfers? Waar zitten we volgens u goed en waar moeten we een tandje bij steken of eventueel beleidsmatig bijsturen?

We hebben het in het verleden in deze commissie al vaak gehad over de zin en onzin van het concrete Europese streefcijfer van 25 procent. Uw voorganger toonde ambitie voor de biolandbouw maar heeft zich nooit willen vastpinnen op dat streefcijfer. Hoe staat u daartegenover? Hoe staat u ten opzichte van de vijf concrete doelstellingen van de landbouwpartners als alternatieve benadering?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega's De Roo en Coel, wat duidelijk naar voren komt uit het rapport is dat bio op alle gebieden blijft groeien, zowel op het vlak van biolandbouw als in de bioketen en bij de consument. De afgelopen jaren is samen met de sector hard gewerkt aan goede structuren voor de biolandbouw. Ik denk bijvoorbeeld aan adviesverlening in 'Bio zoekt Boer' en 'Bio zoekt Keten', een verhoogde inzet op praktijkonderzoek bio, en een mooie biocampagne naar de consument van het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) met een informatieve website <https://allesoverbio.be/>.

Er is op de verschillende terreinen een heel goede samenwerking tussen de verschillende stakeholders. Het zal er de komende jaren op aankomen om de vraag naar bioproducten hoog te houden. Dit kan, samen met een goed verdienmodel voor bio, meer landbouwers overtuigen om te schakelen naar bio.

Voor mij is de ambitie zoals opgenomen in de farm-to-forkstrategie een duidelijk signaal van de Europese Commissie dat ze gelooft in bio. Ze wil dat de lidstaten zich mee scharen achter die verhoogde inspanning, maar het is, voor de duidelijkheid, de bedoeling dat elke lidstaat zijn eigen ambitie lanceert die afgestemd is op de lokale context.

Ik ben dan ook blij te zien dat de gehele biosector zich heeft verenigd om samen dit ambitieuze voorstel te brengen. Dat toont opnieuw hoe fantastisch er wordt samengewerkt in de sector. We zullen binnen het nieuwe strategisch plan bio ook een streefcijfer voor bio vooropstellen. Ik ben blij met de insteek van de sector ter zake.

Wat mij heel erg bevalt, is dat er niet alleen op landbouwareaal wordt gefocust, maar ook op de vraag naar bio. Daarbij worden verschillende aspecten van de vraag belicht, zoals thuisverbruik en overheids catering. Willen we dat onze Vlaamse land- en tuinbouwers iets hebben aan een bioambitie, dan is het uitermate belangrijk dat de verdere groei van de biolandbouw gepaard zal gaan met een groei van de vraag naar lokale bio.

Daarnaast is er in het voorstel een balans in plantaardige en in dierlijke productie. Wat de indicator van het aantal bedrijven betreft, wordt ook rekening gehouden met onze sterkte in Vlaanderen. We hebben namelijk veel biobedrijven die onder de vorm van zelfplukboerderijen of andere CSA-vormen (community-supported agriculture) werken. Zij spelen een belangrijke rol in de verbinding van de consumenten met de landbouw en zullen de groei van de biovraag vooruithelpen. In een pure areaalambitie zou dit stuk onvoldoende worden belicht.

We mogen, om die bio-ambities te verwezenlijken, niet alleen kijken naar de landbouwers. Dat is wat ik bedoel met een duurzame groei. Een groei in biolandbouw zonder groei en vraag, is een ramp voor onze landbouwers. Het zal dus van belang zijn om ook te blijven werken aan de vraag naar bio. Dat komt ook steeds naar voren tijdens de consultatieronde bij de landbouwers in het kader van het nieuwe strategisch plan bio.

VLAM timmert consequent verder aan de weg om de consument warm te maken voor bio. Dat blijft een heel belangrijke uitdaging, zeker in de huidige geopolitieke context met de stijgende prijzen. Het doel is de vraag naar biovoeding te verruimen en de aankopen te intensifiëren. Het promotiebudget in 2022 bedraagt 1,141 miljoen euro. Er lopen parallel twee campagnes, gefinancierd met Europese middelen, namelijk een generieke campagne met televisiespots en korte video's, en een online campagne met bannerings, video's en artikels in de online pers. Er is kortom heel wat communicatiemateriaal om het extra onder de aandacht te brengen en te wijzen op het belang.

Dit jaar werd een heel nieuw promotiedossier ingediend bij Europa. Wanneer dat wordt goedgekeurd, wat we uiteraard allemaal hopen, dan kan het huidige VLAM

alle inspanningen verderzetten. Daarnaast werd er ook een contentplatform uitgewerkt dat de uitvalsbasis is voor alle info over bio, ook feitelijk en inhoudelijk. Deze informatie wordt via diverse kanalen online verder verspreid naar de consument. De vijf troeven van bio vormen de rode draad in de campagne: het is goed voor het milieu, vriendelijk voor dieren, het is 100 procent toekomst, gezond genieten en lekker puur.

Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan de evaluatie van het huidige strategisch plan Biologische Landbouw. De verschillende expertgroepen hebben alle output van de consultatieronden met verschillende workshops verwerkt en voorstellen opgemaakt. Die hebben ze net overgemaakt aan de strategische stuurgroep bio en mijn administratie, die daarmee aan de slag zal gaan. Er zal natuurlijk ook nog een budgettaire haalbaarheidstoets moeten gebeuren voor de nieuwe acties. In de loop van het najaar volgt een draft waarop door alle partnerorganisaties feedback kan worden gegeven. De lancering zelf zal voor het begin van 2023 zijn.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Dank u, minister, voor uw antwoord. Er is geloof in bio. Dat kan worden gesteld zowel vanuit uw antwoord als vanuit uzelf. Het geldt ook voor de sector zelf en de consument. Collega Coel heeft ook aangehaald dat biologisch ook steeds democratischer wordt. Maar het is vandaag niet voor iedereen weggelegd. Dat komt omdat de prijsvorming, het verdienmodel en de technieken vandaag anders zijn dan andere producten die je kunt vinden. Ik heb ook zeker oor naar de oproep vanuit de biosector, om erop te letten om heel Vlaanderen te gaan overladen met een zeer ambitieuze doelstelling, die zodanig ingrijpt op onze prijsvorming en op ons verdienmodel dat het niet meer rendabel en haalbaar wordt voor de sector.

Ik vind het goed, minister, dat u ambitieus bent maar dat u zich niet vastpint op die algemene ambitie van de Europese Commissie, zodat we onze eigen ambitie kunnen lanceren. Ik kijk dan ook uit naar uw nieuw strategisch plan bio.

Zonder consumenten is er geen markt, natuurlijk. Maar zonder producenten is er ook geen aanbod. Naast hetgeen ze nu hebben gelanceerd, lijkt het me ook zeer belangrijk dat u ook met de sector zelf in dialoog gaat en in discussie bent. Daarom heb ik een bijkomende vraag, minister: bent u in contact met de biosector om hun ambities maar ook hun bezorgdheden te aanhoren?

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ook op mijn beurt dank aan de minister voor het uitgebreide antwoord. Ik denk dat we de doelstellingen op zich allemaal delen. Ik heb toch nog een aantal bezorgdheden.

We krijgen signalen uit de sector dat landbouwers die recent of in de voorbije jaren de switch hebben gemaakt naar bio, nu wel wat in een lock-in terecht zijn gekomen – gegeven het stikstofakkoord dat eraan komt en de doelstellingen die daar zijn in opgenomen rond bio, met weliswaar een beperkte uitzondering. Ze hebben die switch gedaan. De generieke maatregelen die de conventionele landbouwers moeten doen, kunnen zij niet doen door de keuze die ze in het verleden hebben gemaakt voor bio. Ze hebben daar ook een aantal investeringen voor gedaan. Dat heeft als risico dat we van de beperkte groep biolandbouwers die we nu hebben, een deel dreigen te verliezen. Het zou toch wel een nefast gevolg zijn van wat we nu aan het uitwerken zijn. Ik vraag om daar toch ook naar te durven kijken en om ten volle de systeem-switch – afstappen van externe stikstofinput en echt circulair te gaan werken – mee te nemen in de beoordeling van hoe impactvol zij nog zijn op hun omgeving.

Vorige week hebben we in het kader van de begroting hier met het programmadecreet een korte uitwisseling gehad die niet helemaal duidelijk was, denk ik. Ik heb

me verder geïnformeerd. We hebben alleszins een aantal artikelen gestemd die erop neer kwamen dat we de vormingscentra binnen de landbouw gaan hervormen. We gaan het kader schetsen op een andere manier dan in het verleden. De erkende vormingscentra verliezen hun erkenning. Het nieuw kader zal via een delegatie aan de Vlaamse Regering toelaten dat meerdere partners op dat terrein actief worden. Maar er is al een partner zeer actief in die biosector, zijnde Landwijzer. Zij leiden heel wat nieuwe instromers in de landbouw op en doen dat ook zeer goed.

De biosector is ook bij uitstek een deelsector waar nog heel wat nieuwe instroom is. In de andere deelsectoren van de landbouw zie je vooral vertrekkers, maar in de bio zie je nog nieuwe mensen toestromen. Dat moeten we toejuichen. Dan is het natuurlijk goed, als nieuwe mensen willen instappen, dat we hen ook een kwalitatief vormingsaanbod kunnen geven. Vandaar mijn vraag of u bij de delegatie die de Vlaamse Regering nu zal krijgen, voldoende aandacht wilt hebben om die opleiding voor de nieuwe instromers in bio zo kwalitatief mogelijk te kunnen blijven aanbieden.

Tot slot, de collega heeft het ook benadrukt, kunnen we als overheid een belangrijke rol spelen in het stimuleren van de vraag. Wij kopen als overheid op verschillende niveaus heel wat voeding aan. We kunnen ook keuzes maken in het type voeding dat we aankopen. Ik heb daar, op suggestie van uw voorganger minister Crevits, een schriftelijke vraag over gesteld aan minister Jambon, die bevoegd is voor het Facilitair Management. Uit die cijfers blijkt dat het aandeel aangekochte bioproducten in totaal aantal gekochte voeding stijgt, maar in absolute cijfers zien we dat niet echt omdat de hoeveelheid aangekochte voeding fors gedaald is door corona. Er zijn minder medewerkers die van de catering gebruik hebben gemaakt. Het totaalvolume is gedaald, het aandeel is gestegen, in absolute cijfers is het ongeveer stabiel.

Het zou natuurlijk goed zijn dat we die push kunnen blijven geven op Vlaams niveau, maar dat er ook initiatieven komen om lokale besturen daarbij te betrekken. Er zijn heel wat initiatieven mogelijk bij scholen, bij lokale rusthuizen en OCMW-instellingen die voeding aanbieden. Zult u in uw strategisch plan bio een aantal initiatieven nemen om de overheidspartners in te schakelen om die vraag te stimuleren?

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Misschien richt ik me eerst naar collega Coel: u zegt dat de afname van bio democratischer is geworden en dat de prijs steeds minder een rol speelt. Iedereen kijkt altijd vreemd op wanneer ik zeg dat ons gezin ook afnemer is van bioproducten, maar ik kan u verzekeren dat de prijs van de bioproducten voor veel consumenten wel degelijk een rol speelt, zeker in de huidige periode en wanneer men ziet dat producten in bepaalde supermarkten aan knalprijzen worden aangeboden. Helaas zijn de bioproducten niet voor iedereen weggelegd, collega Coel. *(Opmerking van Arnout Coel)*

Dat zijn cijfers van 2021. De cijfers van 2022, nu er een oorlog bezig is en er een hoge inflatie is, zullen wel enigszins anders zijn, denk ik. Ik vind het wel spijtig, maar ik wil het u gewoon meegeven.

Het is wel positief dat heel wat supermarkten, ook naast de echte biomarkten, de bioproducten speciaal in de kijker zetten. Ze richten aparte afdelingen in, waar uitsluitend bioproducten in de kijker staan, waardoor de consument ook beter ziet welke bioproducten er worden verkocht. U hebt daar geen invloed op, maar u kunt de andere supermarkten allemaal oproepen om dat ook te doen.

Ik ben toch een beetje bezorgd door de huidige situatie en ik ben benieuwd naar de cijfers van volgend jaar. Het zou inderdaad goed zijn dat de bioproducten steeds toegankelijker worden voor iedereen.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Niemand heeft ooit gezegd dat elke lidstaat die 25 procent moest halen, voor alle duidelijkheid. We hebben het er hier heel vaak over gehad en toen was al duidelijk dat het een Europese ambitie is, die aanpasbaar is, en dat elke lidstaat zelf moet kijken wat mogelijk is.

Er wordt hier een bepaalde logica gehanteerd, waarbij een sector zegt – dat is de achterliggende motivatie – dat ze eigenlijk niet in de situatie willen terechtkomen van de gangbare boer. Dat betekent dat ze op een markt komen waar ze eigenlijk geen deftige prijs meer krijgen voor hun product en in dezelfde lock-in terechtkomen als de gangbare boer, waarbij ze hun producten aan een prijs moeten verkopen waarmee ze niet meer uit de kosten komen.

Dat willen ze vermijden en dus willen ze een andere benadering. Men legt zichzelf een soort groeipad of een zeker ambitie op, waarmee men streeft naar een soort evenwicht tussen aanbod en vraag. Ik hoor hier heel veel enthousiasme voor dat soort benadering en ik ben er zelf ook voorstander van.

Nu vraag ik me wel het volgende af. In de gangbare landbouw wordt een totaal andere benadering gevolgd. Altijd als wij pleiten voor een visie over waar we met de landbouw en de veehouderij naartoe willen, wordt mij door de collega's gezegd dat een boer een ondernemer is, die zijn eigen beslissingen neemt. Wij moeten niet zeggen hoe een sector moet evolueren, elke boer is een ondernemer en maakt zijn eigen keuzes. Dat is natuurlijk een totaal andere logica, waarbij we dan inderdaad zien dat sectoren in moeilijkheden komen. De varkenssector is misschien het voorbeeld, die zelf heeft gezegd dat ze zo diep in de miserie zitten en hopen dat ze door een afbouw een betere prijsvorming zouden kunnen krijgen voor hun varkensvlees. Dat is toch vooral wat er vanuit het Algemeen Boerensyndicaat (ABS) gekomen is.

Minister, ziet u mogelijkheden om ook met de rest van de landbouwgemeenschap zo'n debat aan te gaan? Om te zien of we een landbouwbeleid kunnen ontwikkelen waarbinnen we het aanbod en de vraag beter op elkaar kunnen afstemmen, zodat we ook onze boeren minder vastzetten in die lock-in, de overinvesteringen en de moeilijke financiële situatie waarin ze nu zitten? Zo kunnen we hun ook economisch een soort duurzamere omgeving aanbieden, waarin ze hun ondernemerschap kunnen ontwikkelen.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Ik wil kort even tussenkomen. Ik denk dat het inderdaad heel belangrijk is dat we aandacht hebben voor de vraagzijde, zoals de collega's ook hebben gezegd. Ik ga er ook van uit dat daar zeker en vast voldoende aandacht voor zal zijn tijdens de rondetafel die u rond het hele gebeuren zult organiseren in Limburg, niet in Roeselare.

Ik heb een bemerking over het tegenvoorstel – laat ik het zo noemen – van de landbouworganisaties en van Bioforum, namelijk x-aantal keer 5 procent in plaats van 25 procent areaal, voor wat Europa betreft. Ik moet u eerlijk zeggen dat ik het een positief voorstel vind en ik hoop dat het wordt gerealiseerd, dan zijn we al een hele stap verder.

Ik wil echter toch een bedenking maken, om terug te komen op wat collega Steenwegen daarstraks zei: in het andere debat over stikstof moeten we de landbouwers inderdaad niets wijsmaken, maar ik denk dat we dat hier ook niet moeten doen. Wie het landbouwbeleid een beetje volgt, ziet dat meer en meer naar Europa wordt verplaatst. En uiteraard moeten er ook in het kader van de Green Deal bepaalde doelstellingen worden gehaald. Ik vind dat een goede zaak, maar sommige collega's vinden het waarschijnlijk een minder goede zaak.

Dus ik herhaal: als we die 5 procenten allemaal samen halen, is dat een goede zaak. We moeten echter realistisch zijn en mogen de landbouwsector, landbouwers en

landbouworganisaties ook niets wijsmaken. Europa zal meer en meer doelstellingen formuleren – en dat is een goede zaak volgens mij – en zal het de lidstaten ook meer en meer 'opleggen' om die doelstellingen te halen. In die zin zou ik dus zeggen: alle hens aan dek om de voorwaarden die Europa meer en meer stelt toch te proberen halen. Dat kan onze landbouw op termijn alleen maar ten goede komen. Een andere richting uitgaan, zou volgens mij net het tegenovergestelde effect hebben.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Ik denk dat hier al verschillende keren is aangestipt dat de toekomst van de sector een verduurzaming is van de hele sector. Biolandbouw kan een bepaalde vorm van verduurzaming zijn en wordt inderdaad ook gestimuleerd. Het is heel duidelijk dat de 25 procent vanuit Europa niet wordt gevraagd op staatsniveau. Dat is hier ook al verschillende keren gesteld, hoewel ik soms de indruk heb dat men het naar de buitenwereld wel zo wil laten uitschijnen.

Ik denk dat we hier alleszins het correcte debat moeten voeren en ik wil u, minister, er ook wel hartelijk voor danken dat u in uw actieplan heel duidelijk inzet op vooruitgang in aantal hectaren biolandbouw, maar dat u ook wel heel duidelijk oog hebt voor de afstemming tussen de vraag en de productie. Dat is ook uitdrukkelijk naar voren gebracht vanuit de sector, maar ik denk – rekening houdend met alle debatten die we hier zelf in de commissie gehad hebben – dat dat ons toch niet vreemd in de oren mag klinken. Als we zelf heel duidelijk stellen dat biolandbouw een meerwaardeproductie zou moeten kunnen creëren als sector, dan weten we ook dat we oog moeten hebben voor het op elkaar afstemmen van vraag en aanbod. Elke landbouwer is inderdaad ondernemer, en dat is net ook het ondernemersstandpunt, denk ik. Elke landbouwer produceert datgene waar er ook vraag naar is. Wie iets produceert waar geen vraag naar is, raakt immers niet van die producten af.

Ik ben het ermee eens dat onze bioproducten zo toegankelijk mogelijk moeten zijn voor iedereen, dat het aanbod er moet zijn en dat er promotie voor kan zijn. Als we dan echter gaan stellen dat de prijs de drempel is voor toegankelijkheid, krijg ik er toch een beetje een bevreemdend gevoel bij. Het is toch de bedoeling dat de sector, als die effectief een meerwaardecreatie probeert te realiseren, daar ook de vergoeding voor krijgt? Of willen we toch weer opnieuw de laagste prijs voor elk product in de winkelrekken? We hebben hier al heel wat debatten gehad over het feit dat onze voedingsproducten eigenlijk te goedkoop zijn. Ik weet dat het een ongelofelijk evenwicht is dat we moeten zoeken, want iedereen moet voedsel wel kunnen blijven betalen. Als we nu echter het punt gaan maken dat de bioproducten te duur zijn en dat dat de drempel is waardoor ze niet worden vermarkt, dan stel ik mij de vraag hoe we landbouwers nog effectief in een meerwaardeproductie, -vergoeding en -verdienmodel kunnen laten werken. Volgens mij kan dat niet de bedoeling zijn en moeten we hun inspanningen ook respecteren, zodat zij ook in dat model effectief een goede en duurzame praktijk verder kunnen uitbouwen.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u voor al uw bijkomende vragen die het belang ervan op dit ogenblik goed beschrijven. Ik had gisteren het genoegen om met de mensen van Bioforum in overleg te gaan en ik heb ook goed geluisterd naar hun zorgen. Ik denk dat we goed met de realiteit van de sector rekening moeten houden. Ik denk alvast dat dat, zeker op lange termijn, een belangrijk element is in de verdere verduurzaming van de landbouw. Ik zie een belangrijke rol voor hen weggelegd.

Wat de ambities betreft, die 25 procent die hier in het verleden al vaker aan bod is gekomen: zij spreken over vijf maal vijf. Maar dat is dan 5 procent aandeel op het areaal in de dierlijke sectoren voor de verschillende bedrijven, 5 procent voor de consumptie, en voor de overheids catering. Als je dat vergelijkt met vandaag, dan gaat dat over een groei van ongeveer 250 procent.

Ik heb recent ook een bezoek gebracht aan een heel mooi biologisch landbouwbedrijf in het mooie West-Vlaanderen. Daar werden ze inderdaad ook geconfronteerd met de staltechniek die vandaag niet erkend is. Ik denk dat we erop moeten letten dat de technieken met reducerend effect die in die biologische sector gebruikt worden, ook wel degelijk worden meegenomen. Dat spreekt voor zich. Collega Coel, ik denk inderdaad dat het goed is om met Landwijzer in overleg te gaan en goed te luisteren naar de zorgen die daar leven.

Wat het facilitair beheer betreft om die overheids catering op Vlaams niveau, binnen onze Vlaamse bevoegdheden en administraties, ingang te laten vinden, vind ik het goed dat u aan de mouw zult trekken van onze minister-president, die daarvoor bevoegd is. Dan kan de introductie in zoveel mogelijk overheidskeukens versneld gebeuren. Ik kan ook nog verwijzen, collega Sintobin, naar de strategische stuurgroep bio, waar de retail mee aan tafel schuift. Ik denk dat dat belangrijk is in het prijzendeбат en natuurlijk ook heel fundamenteel in heel het stikstofdebat waar we mee geconfronteerd worden. U raakt daar inderdaad de grote uitdaging aan, net als collega Steenwegen.

Ik heb nog een mooi voorbeeld. Ik heb gisteren ook mogen aanschuiven bij de brancheorganisatie Power.be, op dit moment natuurlijk een sector die met de allergrootste uitdagingen wordt geconfronteerd. Ook daar hebben ze opgeroepen om hen te ondersteunen maar daar moet ook de sector met elkaar in gesprek gaan om te komen tot een goede samenwerking. Dat moet ook binnen die keten alvast de ambitie zijn. Het komt ook aan bod op de voedseltop die vooralsnog zal plaatsvinden in Roeselare, collega Vandenhove. En de verbinding tussen producent en consument zal een van de belangrijkste doelstellingen zijn die daar naar voren worden geschoven. Tot daar nog een aantal bijkomende antwoorden.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Dank u voor de extra vragen en de extra antwoorden. Ik wilde nog twee dingen meegeven. Ik hoop dat we vooral ook in het kader van de overheids catering, collega Coel, biologisch naar voren schuiven maar ook duurzaamheid als een breder begrip proberen te zien. Ik herinner mij dat we een aantal jaren geleden in mijn eigen stad erop stonden dat er biologische schoolmaaltijden moesten komen. Toen kwamen ze dagelijks vanuit Limburg met een camionnetje om ze volledig biologisch af te leveren. Dan kun je je ook wel vragen stellen of, met het transport dat erbij kwam, het effectief zoveel duurzamer was op het einde van de rit.

Ik wil ook zeggen, collega Steenwegen, dat ik uw analyse niet helemaal volg. Enerzijds gaat het over een sector in groei, anderzijds omschrijft u het als een gangbare situatie waarbij ze niets meer verdienen met de prijs van bepaalde producten. Met dat laatste ga ik niet akkoord. Ik denk dat heel wat ondernemers zich, wat dat betreft, kunnen organiseren. Ik onthoud vooral uit deze vraag dat u ambitieus bent op het vlak van bio, minister, en ik kijk ook uit naar de vervolgstappen. (*Opmerkingen van Ludwig Vandenhove*)

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Dank u, minister, voor de bijkomende toelichting. Misschien ten eerste nog ter verduidelijking, ik heb nergens willen zeggen dat de prijs voor bioproducten naar beneden moet. Ik heb alleen willen signaleren dat in het rapport blijkt dat een bredere groep van consumenten de weg vindt naar bio en ik denk dat dat op zich positief is. In de huidige context, van 2022, zullen we zien of die tendens zich inderdaad verderzet. Het zijn voor iedereen uitdagende tijden, wat de stijgende voedselprijzen betreft.

Ten tweede wil ik u, minister, bedanken omdat u aangeeft in overleg te zullen gaan met Landwijzer. Ik denk dat zij van grote meerwaarde zijn, zeker in deze deelsector

van onze landbouw. We moeten ervoor zorgen dat ze hun werk kunnen verderzetten. Ik zal verder niet nalaten om aan de mouw van onze minister-president te trekken om in het Facilitair Bedrijf alvast die weg verder te gaan. En ik dank u ook, collega De Roo, voor de suggestie om dat wat breder te definiëren en zeker ook duurzaamheid mee te nemen.

Maar ik roep u toch ook op, minister Brouns, om in uw strategisch plan een aantal accenten te leggen rond het stimuleren van die overheidsvraag. Het is niet alleen het Vlaams niveau dat daar initiatieven toe kan nemen, ik denk dat wij vanuit dat strategisch plan ook een aantal accenten kunnen leggen richting andere overheden die daar een rol hebben te spelen. Er zijn heel wat mooie samenwerkingsverbanden mogelijk, ook op lokaal niveau, tussen lokale boeren – dan is het transportvraagstuk ook meteen opgelost – en overheidsinstellingen. Dus maak daar zeker werk van.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de reductie van stikstof door het gebruik van zeoliet – 3467 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Stikstof: ik sta ermee op en ik ga ermee slapen. Mijn vraag is eigenlijk ingegeven door een absurd verhaal van een geitenhouder. Ik zal mijn vraag inkorten, ik vermoed dat iedereen ze gelezen heeft. Ik had het in een vorige commissie over heggen en hagen. Welnu, hier gaat het om een geitenhouder die 35 jaar geleden op een perceeltje naast zijn boerderij heggen en hagen heeft gezet. Daardoor werd dat gebied plotseling van een vlakke weide natuurgebied, met een impactscore van 2 procent. Het is in feite door natuur te creëren – hij heeft ook een poel laten graven – dat hij nu een aantal van zijn dieren zou moeten wegdoen. Het kan niet absurder, lijkt mij. Temeer omdat hij ook gebruikmaakt van iets wat ik zelf niet kende, namelijk zeoliet. Dat is een specifiek iets om ammoniakreductie te realiseren. Volgens de Nederlandse universiteit van Wageningen zou het gebruik van zeoliet tot een reductie van wel 80 procent ammoniak leiden, volgens het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) tot 64 procent.

Het gaat eigenlijk om twee zaken. Ten eerste realiseert de man in kwestie zelf een stuk natuur en wordt hij daarvoor bestraft. Hij zou dieren moeten wegdoen. Dat is absurd. Ten tweede gebruikt hij dan nog producten die ammoniak reduceren. Een collega van hem zei het eigenaardig te vinden dat dit product nog altijd niet op de lijst van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) staat als stikstofreducerend middel. Vandaar mijn vragen, minister.

Bent u op de hoogte van het gebruik en de mogelijke voordelen van zeoliet? Hoe evalueert u dit?

Acht u het nodig om het gebruik van zeoliet bij Vlaamse boerderijen met geiten, maar ook andere dieren, te promoten, of doet u dit reeds? Zo ja, hoe plant u dit verder te doen? Indien niet, waarom niet? Plant u hiervoor financiële investeringen?

Vindt u het nodig om een lijst met PAS-maatregelen specifiek voor de geitenhouderij op te nemen? Zult u hierover desgevallend overleggen met de minister van Leefmilieu Zuhair Demir? Acht u het nodig om zeoliet op deze specifieke lijst met PAS-maatregelen toe te voegen? Zult u hiervoor overleggen met minister Demir?

Hoe reageert u op deze toch wel absurde situatie waar een landbouwer ervoor gestraft wordt om natuur te creëren?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Sintobin, ik ben op de hoogte van het gebruik van zeolieten als strooiseladditief in stallen. Zeolieten kunnen ook gebruikt worden als voederadditief. Deze voederadditieven zijn erop gericht om de darmgezondheid en mestkwaliteit bij varkens en kippen te verbeteren. Daarnaast zijn er ook claims door fabrikanten dat ze, bij gebruik als voederadditief, ook ammonium in de mest kunnen binden en zo zouden leiden tot een reductie van ammoniakemissie uit de stal.

Begin 2000 werd dit product al als voederadditief getest door ILVO bij hoogproductief melkvee. Dit beperkte de stikstofuitstoot niet, onder die omstandigheden. Meer recent, rond 2018, heeft ILVO onderzoek uitgevoerd naar verschillende ammoniakemissiereducerende maatregelen voor vleesvee. Er werd onder andere een proef uitgevoerd in de PAS-onderzoeksstal van ILVO waarbij 3 procent clinoptiloliet ingemengd werd in het rantsoen van vleesvee, maar dit had geen ammoniakemissiereducerend effect.

In diezelfde periode werd clinoptiloliet door ILVO uitgetest in kleine testcontainers met mest, waar het product gemengd onder stalmest een ammoniakreductie gaf die schommelde rond de 40 procent. De containertesten bevestigden dus het vermogen van het kleimineraal om ammoniak te absorberen bij toevoeging aan de mest.

Vanwege praktische bezwaren, zoals de hoge dosis die nodig was om deze reductie te bereiken en de hieraan gekoppelde kostprijs, werd toen, in overleg met de stakeholders, beslist om niet over te gaan tot dierproeven met kleimineralen als strooiseladditief in de PAS-onderzoeksstal.

Sinds enkele maanden is ILVO opnieuw gestart met onderzoek rond kleimineralen. Momenteel wordt een marktstudie uitgevoerd om na te gaan welke kleimineralen beschikbaar zijn op de Vlaamse markt en aan welke kostprijzen. Op basis van deze studie zullen drie kleimineralen geselecteerd worden voor nieuwe containertesten. Het meest succesvolle kleimineraal zal vervolgens in de PAS-onderzoeksstal met jongvee worden uitgetest.

Zeoliet of clinoptiloliet kan op verschillende manieren gebruikt worden op een landbouwbedrijf, zowel als absorberend additief in de mest of als additief in het voeder. Als additief in de mest wordt zeoliet nu soms ingezet om geur te bestrijden. Als kan worden aangetoond dat de ammoniakemissie voldoende kan worden gereduceerd, kan de techniek als PAS-maatregel een erkenning krijgen en ingezet worden.

In de conceptnota PAS staat duidelijk te lezen: "De principes van deze regeling wordt ook geïmplementeerd voor diercategorieën en productiesystemen waarvoor geen erkende maatregelen voorhanden zijn of die niet vervat zijn in de generieke reductiemaatregelen, zoals geiten, schapen en konijnen. Voor deze categorieën wordt een PAS-lijst opgesteld, die dan wel als standaardpraktijk bij managementkeuzes en/of bouw toegepast dienen te worden."

Op de huidige PAS-lijst is één maatregel opgenomen voor de vleesproductie van geiten, namelijk de beweiding. Maar er zijn nog geen maatregelen op de huidige PAS-lijst voor de melkgeiten. Het lijkt me zeker mogelijk dat er nieuwe maatregelen voor de melkgeiten kunnen worden opgenomen op de PAS-lijst. Maar vooraleer een nieuwe maatregel kan worden opgenomen op de PAS-lijst moet er voldoende wetenschappelijk bewijs zijn dat deze maatregel werkt. Deze wetenschappelijke beoordeling moet gebeuren door het nog op te richten wetenschappelijk comité.

Deze voorwaarden gelden ook voor het gebruik van kleimineralen als strooiseladitief. In dit dossier zal het ILVO-onderzoek moeten uitwijzen of aan deze voorwaarden kan worden voldaan. Indien dit het geval is, kan een aanvraagdossier opgemaakt en ingediend worden via de procedure die binnenkort gefinaliseerd wordt en waarvoor ik verwijs naar de bevoegde minister, collega Demir.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Dank u voor het antwoord, minister. Het is misschien een beetje eigenaardig – maar ik geloof u natuurlijk wel – dat u zegt dat er door ILVO nog weinig resultaten geboekt zijn wat betreft het gebruik van zeoliet. Ik lees ook dat de man over wie deze vraag gaat, zegt dat ILVO eigenlijk een beetje weigerachtig is om onderzoeken uit te voeren. U verwijst ook naar de kostprijs. De man spreekt over kosten van 390 euro per ton, met positieve effecten op de mestkwaliteit. Hij vindt het een heel democratische manier om de uitstoot naar omlaag te halen. Hij heeft het natuurlijk specifiek over zijn geitenboerderij.

Ik vind het eigenaardig dat er ook volgens de Nederlandse universiteit van Wageningen met zeoliet blijkbaar een reductie van 80 procent te bereiken valt. Volgens ILVO gaat het tot 64 procent. En u komt zeggen dat er momenteel eigenlijk weinig of geen positieve effecten zijn van het gebruik van zeoliet. Ik zou u dus willen vragen om er bij ILVO zeker op aan te dringen om dat verder te onderzoeken. We hebben het daarjuist, bij een vorige vraag, gehad over nieuwe technieken en nieuwe zaken om de emissie naar beneden te halen, zonder rode bedrijven te moeten realiseren. Er wordt heel wat onderzoek uitgevoerd bij ILVO. Waarom zouden ze dit niet kunnen onderzoeken? Daarom zou ik daarop willen aandringen.

Ik heb geen antwoord gehad op mijn vraag wat u vindt van de absurde situatie waarbij een landbouwer zelf natuur creëert en daar zoveel jaren later voor gestraft wordt. Dat is toch te zot om los te lopen?

Ik eindig met een citaat van die andere geitenboer. En het is ook een beetje mijn visie. Ik citeer: “Men lijkt zo gefocust op het sluiten van bedrijven en het afbouwen van de veestapel dat men zelfs niet in de richting van innovatieve oplossingen wil kijken.”

Dit verhaal bevestigt eigenlijk een beetje wat ik al meermaals heb gezegd, namelijk dat men inderdaad niet de nodige inspanningen wil doen. Het is jammer, maar ik hoop toch dat er specifiek wat dit betreft, het gebruik van zeoliet, verder onderzoek wordt gedaan door ILVO.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Ik had ook al vernomen dat zeoliet gebruikt wordt en dat daar positieve resultaten mee zijn. Ik wil er vooral op wijzen dat er, naast de wetenschappelijke wereld, natuurlijk ook praktijkervaringen zijn bij onze landbouwers zelf. Als we zoeken naar mogelijkheden om de emissies te reduceren, moeten we vooral ook onze boeren uitnodigen om de ervaringen die zij hebben, mee te nemen. Want dit is echt iets dat gestimuleerd is door een aantal boeren zelf, die daar om een of andere reden bij gekomen zijn en die ervaren hebben dat dat positief werkt. Mijn vraag is dus om daar zeker rekening mee te houden en om de ervaring die er bij onze boeren is, zeker niet te vergeten als we zoeken naar bijkomende mogelijkheden.

Het gaat ook over iets dat wat ruimer gaat dan wat we normaal gezien als technologische innovatie zien. Het gaat echt over een soort praktijk die men hanteert en die aantoonbaar dat de scope om naar oplossingen te zoeken, breed kan zijn.

Tot slot wil ik collega Sintobin feliciteren met de moed die hij heeft om een vraag te stellen over geitenhouderij. *(Gelach)*

De voorzitter: Bedoelt u als West-Vlaming? (*Opmerkingen van minister Jo Brouns. Gelach*)

Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Minister, u bevindt zich op een delicaat speelveld. (*Gelach*)

Ik sluit me graag aan bij deze vraag over zeoliet en andere technieken. Zeoliet is inderdaad een techniek die we niet zomaar mogen loslaten. Ik ben dus ook benieuwd welke resultaten we daar in de toekomst mee kunnen bereiken. In die zin, minister, wil ik u ook een vraag stellen in verband met onderzoeken naar PAS-technieken (Programmatische Aanpak Stikstof). De ene sector is inderdaad soms eenvoudiger of groter dan de andere. De technieken zullen zeer divers moeten zijn om in alle sectoren te kunnen inzetten om reducties te kunnen realiseren. Hoe wordt het onderzoek naar die PAS-technieken gestimuleerd?

Ik hoop ook dat de kennis van landbouwers zelf in dezen gewaardeerd wordt en dat zij ook worden meegenomen, om zo ook snel te kunnen werken op stalniveau en landbouwersniveau.

Wat zeolieten betreft, ben ik ook wel geïnteresseerd op welke manier de bredere, bijvoorbeeld de chemische, sector gestimuleerd wordt om daar echt op in te zetten. In de onderzoeken die nu gebeuren, zijn het bestaande zeolieten die worden aangereikt om erkend te worden op de PAS-lijst. Maar zeoliet is eigenlijk maar een bindingsinstrument waar je allerlei elementen op kunt plaatsen. Als men met andere woorden heel gericht zou zoeken naar zeolieten die ook ammoniak zouden binden, lijkt daar toch ook potentieel in te moeten kunnen zitten. Hoe wordt daar gericht gestimuleerd om resultaten te kunnen boeken?

Wat de impactscore betreft, wil ik me ook aansluiten bij collega Sintobin, maar ik denk dat dat een vraag is voor uw collega Demir. Ik heb er in de vorige hoorzittingen en ook bij andere vraagstellingen al naar verwezen dat ik ook moet vaststellen dat de impactscore wijzigt doordat er een aantal elementen achter de berekening van de impactscore kunnen wijzigen, onder andere de biologische waarderingskaart en het feit dat ook natuur buiten zoekzones daar plotsklaps onderdeel van kan uitmaken. We moeten ons daar toch wel vragen bij stellen. Ik denk dat dat debat ook nog verder moet worden gevoerd.

Bart Dochy (cd&v): U hebt nogmaals onderstreept, collega Sintobin, hoe belangrijk het Wetenschappelijk Comité Luchtemissies Veeteelt (WeComVe), de innovatie binnen de sector en de creativiteit van mensen zijn. Het betreft nu één voorbeeld met betrekking tot zeolieten. Ik ken ook andere mensen die met staltechnieken klaar staan om effectief de aanvraag in te dienen als WeComVe bestaat. Het zal heel belangrijk zijn om met minister Demir tot een robuuste en duidelijke procedure te komen om een staltechniek of astechniek al dan niet te erkennen. Het is belangrijk dat er een duidelijke timing en procedure is en dat, voor het geval het over staltechnieken gaat, ook aan proefstallen kan worden gewerkt.

Collega, uw opmerking met betrekking tot de natuur in de omgeving van een boerderij, is een terechte frustratie. Mensen worden inderdaad gestraft vanwege hun goede praktijken en uiteindelijk heeft de natuur zich ontwikkeld met het landbouwbedrijf in de omgeving, hetgeen betekent dat het landbouwbedrijf geen hindernis is om die natuur te laten ontwikkelen. Maar eenmaal die natuur een zekere erkenning krijgt, wordt de landbouwer gestraft. En dat is schandalig. Dat creëert rechts-onzekerheid, argwaan en misnoegen bij landbouwers ten aanzien van natuurontwikkeling. Dat is een heel duidelijk punt.

We hebben indertijd nog geprobeerd om het systeem van landbouwnatuur en boeren natuur in te voeren. Maar we zijn er niet uitgeraakt. Ik denk dat het belangrijk

is, anders kun je de mensen niet vertrouwenwekkend hagen en heggen en dergelijke doen aanplanten om de natuur te ontwikkelen. Men is bang van beheersovereenkomsten en van de confrontatie met de gevolgen voor het bedrijf, terwijl het bedrijf al aanwezig is terwijl de ontwikkeling plaats heeft. Ik vind dat een zeer terechte opmerking. We moeten in het stikstofdossier goed opletten dat dit niet nog eens wordt versterkt.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Dochy, om een antwoord te geven op de laatste vraag van de heer Sintobin: ik kan dat alleen maar onderschrijven. Het kan niet de bedoeling zijn om landbouwers die initiatief nemen om mestdestructie terug te dringen, extra te demotiveren. We moeten hen net stimuleren. Ik vind het ook belangrijk om aan te geven dat we naar innovatie en vernieuwing op vlak van technieken, maar ook ruimer, moeten kijken vanuit internationaal perspectief. Vlaanderen is op dat vlak zeker geen eiland. Ik heb volgende week een overleg met mijn Nederlandse collega. Ook zij hebben op dat vlak heel wat ervaring en al heel wat technieken erkend en gevalideerd. De internationale samenwerking is ook belangrijk om snelheid te maken in Vlaanderen. Er zijn in internationale context bewezen technieken, en we moeten die ook op een versnelde manier durven te implementeren in Vlaanderen.

Collega Steenwegen, we moeten good practices inderdaad ook delen met elkaar. Dat is belangrijk, maar ze moeten natuurlijk wel allemaal wetenschappelijk te borgen zijn. Dat is een belangrijke nuance die we hier moeten meegeven.

Collega Rombouts, ik heb de voorbije weken geen enkele kans onbenut gelaten om binnen de andere bevoegdheden die mij werden toebedeeld telkens de vraag op tafel te leggen, gelet op de uitdagingen waar we voor staan binnen de landbouwsector maar ook veel ruimer wat stikstof en andere emissies betreft, om daar de focus op te leggen en er heel veel aandacht aan te schenken in huidig en toekomstig onderzoek.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Collega Steenwegen, ik was inderdaad heel tevreden dat ik een vraag mocht stellen over de geitenhouderij. Maar u hebt gelijk: we spreken altijd over innovatie en vernieuwing, maar dat hoeft niet altijd technologie te zijn. We moeten inderdaad een bredere kijk hebben op hetgeen mogelijk is om die emissie naar beneden te halen.

Voorzitter, er is iets wat me een beetje verbaast. U zegt het zelf: er liggen sedert lang andere technieken op tafel. Ook de zeolieten zijn al langer gekend. Dat ligt te wachten op het wetenschappelijk comité. Maar wat ik niet begrijp is dat die alternatieven en al die zaken die u opsomt niet besproken werden bij het tot stand komen van het stikstofakkoord. Dat begrijp ik niet, echt niet. Minister Demir zegt altijd dat er niets anders mogelijk is, dat er geen alternatieven zijn. En hier in deze commissie blijkt dat er blijkbaar al jaren alternatieven op tafel liggen. Ik kan echt niet begrijpen waarom dit niet werd meegenomen in de besprekingen van het stikstofakkoord. Ik weet dat niemand nog mag antwoorden, maar dat is toch iets waar ik zeker op wil terugkomen.

Als men een akkoord maakt, voorzitter, dan moet men alle kaarten op tafel leggen en niet achter de hand houden, wanneer het eigenlijk al te laat is. Dat heb ik toch altijd geleerd.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de regeling van de reductie van pesticiden
– 3470 (2021-2022)**

**VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de reductie van het gebruik van pesticiden
– 3480 (2021-2022)**

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, de Oekraïne-crisis toont aan hoe kwetsbaar onze industriële landbouw is met zijn afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en externe inputs zoals veevoeder, meststoffen en pesticiden. Deze producten leiden in een aantal gevallen ook tot schade aan biodiversiteit, bodemvruchtbaarheid en gezondheid. Er is dan ook nood om in te zetten op duurzame voedselzekerheid, bodemvruchtbaarheid en gezondheid. Een herstel van de biodiversiteit veronderstelt een drastische vermindering van het gebruik van pesticiden. Er is een richtlijn duurzaam gebruik van pesticiden uit 2009 die spijtig genoeg veel te weinig uitvoering kreeg waardoor pesticiden nog altijd de voorkeur krijgen voor plaagbestrijding in de landbouwsector en de afhankelijkheid daar dus nog altijd zeer groot is. Om die reden werkt de Europese Commissie momenteel aan een Europese verordening voor de reductie van pesticiden, de Pesticiden Reductie Regulering.

De Europese farm-to-forkstrategie spreekt over een algemene reductie van 50 procent van het gebruik en risico van chemische pesticiden tegen 2030. Afhankelijk van de lidstaat zal dat percentage hoger of lager liggen voor landen die meer of minder pesticiden gebruiken. België kent een dalende trend voor pesticidegebruik, maar blijft bij de Europese grootverbruikers zitten. Daardoor zal België wellicht meer dan 50 procent moeten reduceren.

Voor sommigen is de Russische invasie in Oekraïne een argument om de plannen richting een duurzamere landbouw op te bergen of te vertragen. Voor anderen is het integendeel een aansporing om het pad naar een meer duurzame en minder afhankelijke landbouw te versnellen en te versterken. De farm-to-forkstrategie bevat samen met de Green Deal net elementen die onze landbouw robuuster en veerkrachtiger zullen maken tegen dergelijke externe schokken.

Verschillende middenveldorganisaties roepen dan ook op om de ambities niet af te zwakken, maar juist voldoende ambitieus te formuleren. De Europese Commissie geeft aan dat middelen uit het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) kunnen worden gebruikt om de transitie naar minder pesticidegebruik voor landbouwers makkelijker te maken.

Minister, wilt u binnen Europa mee vasthouden aan de farm-to-forkstrategie en het element pesticiden daarin, en welke instrumenten kunt en wilt u binnen uw bevoegdheden inzetten om onze landbouwers daarbij te ondersteunen?

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Ik sluit me aan bij de vraag van collega Steenwegen. Ik wil het specifiek hebben over de reductie van pesticiden. Ik heb daar een aantal weken geleden ook al een vraag over gesteld toen uit internationaal onderzoek bleek dat België en Vlaanderen het helemaal niet goed doen. De studie werd door sommigen afgedaan als een studie van een actiegroep maar we kunnen niet ontkennen dat we een groot probleem hebben op het vlak van pesticiden.

Nu heeft de Europese Unie inderdaad gevraagd dat alle landen een grotere inspanning zouden leveren om de doelstelling te halen. Het ging om een halvering van het pesticidegebruik tegen 2030. Voor België zou die doelstelling inhouden dat het gebruik van pesticiden verminderd zal moeten worden met 50 procent. Er is met andere woorden dringend nood aan maatregelen om het gebruik van pesticiden te verminderen.

Het gaat hier over heel België en dus is mijn specifieke vraag welke gevolgen dit zal hebben voor Vlaanderen. Minister, hoe reageert u op de beslissing van de Europese Commissie, aansluitend op de vraag van collega Steenwegen die dit breder heeft gekaderd in de farm-to-forkstrategie?

Welke doelstelling voor vermindering wordt vastgelegd voor België en voor welk aandeel daarvan zal Vlaanderen moeten instaan?

Werd er al een planning opgesteld om binnen de landbouwsector de streefcijfers van de Europese Unie te behalen? Welke implicaties heeft dit voor de Vlaamse landbouwsector? Met andere woorden, zullen we vanaf nu tot 2030 jaarlijks zelf eenzelfde bepaald percentage proberen na te streven of proberen we in het begin hoger te scoren of maken we net de omgekeerde beweging? Ik kijk uit naar uw antwoord.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega's Steenwegen en Vandenhove, de farm-to-forkstrategie is een plan met heel wat ambitie, waar ik mij uiteraard volledig achter wil scharen. Ook ik wil de landbouwsector immers naar een hoger niveau van duurzaamheid tillen. Ik heb dat van bij mijn aantreden ook heel duidelijk gesteld. Dat is absoluut nodig, gezien de grote uitdagingen die er nog steeds zijn, ondanks de vele inspanningen die de landbouwers elke dag leveren. Dat wil ik ook wel gezegd hebben.

We weten echter dat Vlaanderen gekenmerkt wordt door enerzijds een intensieve landbouwsector en anderzijds een heel dichtbevolkt en versnipperd ruimtegebruik. Dat heeft tot gevolg dat de milieu-impact van de Vlaamse landbouw zich scherper aftekent in vergelijking met andere delen van Europa.

In navolging van de doelstellingen, opgenomen in de farm-to-forkstrategie, wordt in het voorstel beschreven hoe die doelstellingen concreet dienen te worden gemaakt en ingevuld, zowel op het niveau van de Europese Unie als op lidstaatniveau. Dat voorstel van verordening werd vorige week, op 22 juni, gepubliceerd en zal verder bediscussieerd worden binnen de Europese instellingen. Als daar eenmaal definitieve duidelijkheid over is, zal België zijn effectieve reductiedoelen moeten vastleggen en onderbouwen. Dat zal gebeuren in het kader van het nationale actieplan, waar alle verantwoordelijke overheden in België aan moeten bijdragen, dus ook de Vlaamse. Dat spreekt voor zich. In het kader van die oefening zal de Vlaamse overheid doelstellingen vastleggen voor wat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in land- en tuinbouw betreft.

Heel wat maatregelen in het nieuwe GLB zetten ook in op de reductie van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Voorbeelden zijn onder meer de biologische landbouw, ecologisch beheerd grasland en mechanische onkruidbestrijding, maar ook de ondersteuning van een aantal teelten die weinig input vereisen en uiteraard ook de precisielandbouw.

Ook zullen binnen de interventie 'VLIF (Vlaams Landbouwinvesteringsfonds) productieve en niet-productieve investeringen' specifieke investeringen in biologische landbouw, agro-ecologie en precisielandbouw en 'integrated pest management' verhoogd gesubsidieerd worden. Dat is ook het geval binnen de interventies 'GMO (gemeenschappelijke marktordening) groenten en fruit'. Naast duurzame investeringen bestaat in Vlaanderen binnen de 'GMO groenten en fruit' ook al geruime tijd een verhoogde subsidie voor het gebruik van biologische gewasbeschermingsmiddelen en technieken.

Via de AKIS-interventies (Agricultural Knowledge and Innovation System) zal ondersteuning worden geboden voor vorming en advies rond biologische landbouw, agro-ecologie, precisielandbouw en 'integrated pest management'. Innovatie zal ook een deel van de oplossing zijn. Ook hier kan worden gebruikgemaakt van AKIS-interventies, zoals VLIF-innovatie, het Europese Innovatiepartnerschap (EIP), operationele groepen en demonstratieprojecten. Ook de volledig nieuwe interventies 'projectoproep samenwerking en opstart en omschakeling naar een duurzaam vernieuwend verdienmodel' kunnen daarbij ingezet worden.

Belangrijk om mee te geven, is dat we in nauw overleg met collega Demir ook op kabinetsniveau een overleg hebben gepland over het nieuwe nationale actieplan rond pesticiden, met het oog op agendering op de ministerraad van de Vlaamse Regering, hopelijk nog voor het zomerreces.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Dank u wel voor uw antwoord, minister. De ambitie is natuurlijk wel fors. Ik hoor u zeggen dat er een aantal stimulerende maatregelen zijn. Er zijn een aantal maatregelen richting bio. We hebben het daarnet over de biosector gehad, die nu op iets meer dan 1 procent zit en waarbij het streven tegen 2030 5 procent is. Dat is natuurlijk een zeer beperkte impact.

We hebben het ook al vaak gehad over de niet-productieve investeringen. Dat gaat over een heel beperkt aandeel van wat er aan investeringen gebeurt. U hebt het over demonstraties en zo. Ik zie toch wel een kloof tussen die vrijwillige stimulerende maatregelen, die zich op een heel beperkt aantal bedrijven richten, en die toch forse ambitie van 50 procent, of wat het uiteindelijk zal worden. Of het nu iets meer of iets minder is, dat zal het verschil niet maken. Het zal een forse reductie moeten zijn.

Is het de bedoeling om binnen het plan ook tussentijdse doelen te formuleren, zodat we kunnen zien in hoeverre er bijsturing nodig is en of er andere maatregelen moeten worden ingezet om de reductie van ongeveer 50 procent tegen 2030 te realiseren?

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Dank u wel, minister, voor uw kwalitatieve antwoord, maar 2030 is uiteraard niet meer zo veraf. En mijn ervaring in de politiek – en u zit er toch ook al heel lang in – is dat als je echt normen vooropstelt en je hebt de ambitie om die te halen, je die ook kunt halen. Daarom herhaal ik mijn vraag: hebt u al cijfers over in welk jaar u wat wenst te realiseren? Want enkel met een louter kwalitatief antwoord gaan we er echt niet komen. U moet die normen durven te stellen en in functie daarvan inderdaad bepaalde maatregelen nemen en eventueel opdrijven, vandaar opnieuw mijn vraag naar concrete cijfers en doelen in de verschillende jaren tussen nu en 2030.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Collega Steenwegen had gisteren ook een soortgelijke vraag aan minister Demir en we hebben het er toen ook al over gehad.

Ik denk, minister, dat wij allemaal de ambitie delen om pesticiden te verminderen, zelfs te halveren als dat moet van de Europese Commissie, maar natuurlijk moet de remedie beter zijn dan de kwaal. We mogen pesticiden niet vervangen door producten die eigenlijk een schadelijker effect hebben op het milieu en de omgeving. Zoals daarnet in de discussie over stikstof, denk ik dat innovatie ook hier een van de sleutelbegrippen is. We zien inderdaad dat de R&D-budgetten op productniveau absoluut moeten worden aangewend om de alternatieven, de milieuvriendelijkere en minder impactvolle producten, ook effectief te ontwikkelen.

De collega's vragen naar de timing, mijn vraag is toch ook om die nuance mee te nemen in de Europese besluitvorming, omdat de impact op het milieu natuurlijk moet worden verminderd. Het doel moet belangrijker zijn dan de middelen die worden ingezet. Dit is geen symboolstrijd tegen pesticiden, het is een strijd voor het milieu en dat moet natuurlijk de aandacht hebben, meer dan streefcijfers of kalenders.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik denk dat we de doelstellingen op zich wel delen, we kunnen dan discussiëren over hoe hoog de lat moet worden gelegd. Er zijn volgens mij verschillende manieren om de doelstelling van minder pesticiden te bereiken.

U haalde de precisielandbouw al aan, minister, en ik denk dat die zeer beloftevol is, alleen al door de nood aan het volume van pesticiden dat moet worden gebruikt. Het is zeker een belangrijke bijdrage om echt op plantniveau te kunnen toedienen. Ook het intensief datagebruik, dat zal toelaten om bepaalde problematieken op een akker heel gericht aan te pakken, kan ertoe bijdragen. Ik denk dat we ook het spoor van 'de natuur voor ons het werk laten doen' moeten verkennen, via de zogenaamde functionele agrobiodiversiteit, en dat we ook technieken zoals CRISPR-Cas en ggo's niet bij voorbaat moeten uitsluiten. Dat is natuurlijk deels ook een ethisch debat, maar ik denk dat we voldoende openheid moeten hebben om daar ook de voordelen van te kunnen bekijken.

Tot slot, minister, merk ik op het terrein dat een aantal akkerbouwers wel verder willen inzetten op bijvoorbeeld de mechanische onkruidbestrijding, maar dat creëert natuurlijk kosten. Ze moeten er een aantal investeringen voor doen, zoals aangepaste machines en werkuren. Ze geven zelf aan dat het eigenlijk wat vreemd is dat ze economisch niet worden gestimuleerd om die weg op te gaan, want het is soms goedkoper om nog eens extra te sproeien en geen mechanische onkruidbestrijding te gebruiken.

Kunnen we dat via investeringssteun en bepaalde mechanismes toch ook niet stimuleren? Als het volledig afhangt van de goodwill van de landbouwer en er geen economische return tegenover staat, dan begrijpt natuurlijk iedereen dat dat in een zeer competitieve sector een moeilijk verhaal is.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel voor jullie bijkomende vragen, het geeft me de kans om het belang van het GLB en de hoeveelheid Europese middelen die ermee gepaard gaan nog eens te benadrukken. We mikken daar dus op 1,6 miljard euro voor de komende vijf jaar, die daarvoor dus ook onverkort zullen moeten worden ingezet.

Ik deel wel de mening, collega's Steenwegen en Vandenhove, dat de monitoring cruciaal zal zijn en beter zal moeten zijn dan vandaag, om de weg daarnaartoe inderdaad goed te kunnen opvolgen en er indien nodig gepast op te kunnen antwoorden. Dat moet natuurlijk op een wijze waarbij we de landbouwer niet loslaten en de productiviteit ook niet uit het oog verliezen. Dat is wel een belangrijke opmerking.

De pre-ecoregeling stemt ook wel hoopvol, als we kijken naar de resultaten vandaag: 2569 landbouwers hebben ingetekend op de precisielandbouw.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Monitoring is nodig, maar om te kunnen monitoren, moet het natuurlijk kunnen worden afgezet ten aanzien van een doelstelling. Als er wordt gemonitord en het doel wordt binnen tien jaar gesteld, dan is het moeilijk om op basis van de monitoring een idee te hebben of men goed zit of niet. Meestal gaan zo'n evoluties niet lineair, maar het is wel belangrijk. In een normale beleidscyclus

worden doelen gesteld, wordt gemonitord en ziet men zo of men er al dan niet geraakt en of er bijstellingen nodig zijn. In die zin is monitoring belangrijk, het is zeker nodig, maar ik pleit er toch voor om tussentijds toch ook bepaalde doelen te stellen. Al was het maar als indicatie van waar we moeten zijn om uiteindelijk het einddoel te bereiken. In elk geval vind ik het feit dat u de monitoring naar voren brengt wel positief.

Ik zou ook willen zeggen dat we dit soort doelen, die men vooruitschuift, ook vanuit Europa, ook positief kunnen bekijken. Het is een evolutie waar we toch voor staan en we moeten die aangrijpen om onze landbouw voor te bereiden en te doen evolueren in de richting die uiteindelijk voor iedereen beter zal zijn. Ik zie het dus zeker ook positief en als een opportuniteit voor onze sector, ook om verder te evolueren in een duurzamere richting.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Ik kan alleen maar akkoord gaan met de bemerkingen die collega Steenwegen maakt in zijn conclusie.

Ten eerste: doelstellingen, want anders heeft monitoren geen zin.

Ten tweede, zoals ik daarstraks ook al heb gezegd over het hele biogebeuren, valt niet te ontkennen dat Europa meer en meer impact zal krijgen op de hele landbouw, wat wij persoonlijk een goede zaak vinden. Dan zal dat positief moeten worden bekeken en niet altijd als een last, als 'wij moeten dat doen'. Neen, als we de landbouw in Vlaanderen een toekomst willen geven, zal die gebaseerd moeten zijn op de principes vanuit Europa.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.